

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravišstvo sta na mestnem trgu št. 10.

Spremenljive pevske molitve pri sveti maši.

(Dalje.)

2. *Graduale.*

Imé *graduale* ¹⁾ bi se dalo z „gredna molitev“ na slovensko preložiti in se razlaga iz navade v starodavni cerkvi, ker je predpevec po odpetem „listu“ na „*ambon*“ t. j. *leco* po stopnicah ali gredi, stopati moral, da je ondi pel.²⁾ — Po svoji sestavi in svojem bolj splošnem pomenu je *graduale* introitus-u zelo podobno, ker spada tudi k spremenljivim pevskim molitvam, se ozira na praznično dobo in je večinoma iz sv. pisma stare zaveze, zlasti iz psalmov povzet. Sestoji pa iz ene do pet psalmovih vrstic, ³⁾ med katere so bila, razen v postnem času in ob kvatrah, alleluja postavljena. Od bele nedelje začenši do presv. Trojice pričenja se *graduale* z alleluja; potem sledé psalmove vrstice in se z alleluja končava.

Po apostolskih konstitucijah (II., 54 in 57) pričnala se je služba božja z branjem več oddelkov iz stare zaveze⁴⁾; potem so prišla na vrsto djanja apostolov in njih listi (epistolae), in za tem evangelije z govorom ali pridigo. Med posamezna berila je bilo petje psalmov vpleteno. Iz tega smemo sklepati, da *graduale*, katero je prilično onemu petju psalmov, sega vsaj do 2. veka in da se dandanes moli in poje le v okrajšani obliki. Prav naravno je bilo, da so po branju (zlasti iz stare zaveze) psalme prepevali. Prvi kristjanje brez psalmovega petja skoro živeti niso mogli; to je bila njih navada od nekdanj in zato so to petje posebno povdarjali in čislali.

Poleg sv. Jeronima, kateri o prepevanju psalmov često govori, je na vzhodu zlasti sv. Efrem, ki ga mogočno povzdiguje in nad vse hvali. „Petje „psalmov“⁵⁾ je sredstvo, s katerim hudobne duhove preganjamo, je orožje zoper „ponočne strahove, počitek po dnevnem trudu, varnost nedoraslim, tolažba „starim, ženskim naspodobniš kinč. Ono krasi praznik in provzroči bogougo-

¹⁾ Gl. Battlogg. Die liturg. Gesangsgebete, str. 42 i. d.

²⁾ Kössing, str. 279.

³⁾ Le-te so vzete iz raznih psalmov, katere so nekdanj med posameznimi berili prepevali.

⁴⁾ Tudi v našem misalu ima še 7 maš po več beril iz stare zaveze.

⁵⁾ Efrem. O vzdržanju posvetnih veselil pogl. 6.

„dno žalost, ker celo iz kamnitega srca solze izvabi. Petje psalmov je opravilo „angelov, nebeško delo, duhovna kadilna daritev; ono razsvetljuje duha, povzdiguje v nebesa, pripelje človeka do tovaršije z Bogom, razveseljuje dušo, „stori konec praznemu govorjenju in smehu, spominja na sodbo, pomiri sovržnike. Kjer se skesano psalmovo petje glasi, ondi je Bog sè svojimi angeli pričujoč; à kjer se slišijo hudičeve pesni, ondi je jeza božja, gorje in „kazén za smeh. Kjer se čuje sv. pismo in branje*), ondi se razveseljuje „pravični in zasramuje hudič; kjer pa se citra, pleše in z rokami ploska, tam „se možje slepé, ženske kvarijo, angeli žalijo, hudobec pa svoj praznik obhaja. —“ V zahodni cerkvi pa med drugimi sv. Avguštin (Conf. 9, 4.) psalmovo petje preslavlja; toda najlepše in najobširnejše je pisal o tej stvari sv. Atanazij v listu do Marcelina. — V peterih mašah, t. j. o velikonoči, binkošti, sv. Rešnjem Telesu, Marije 7 žalosti in v maši za mrtve podaljša se *graduale* s tem, da se psalmovim vrsticam priloži *sequentia* (nadaljevanje) t. j. pesen najblažjega cveta, ki ga je krščansko pesništvo ustvarilo.

Ker nij dekreta, ki bi določeval, se-li smé *graduale* nadomestiti z orgljanjem, ali ne, vtegne to veljati, kar dekret od l. 1852. gledé ofertorija in komunije ukazuje, da namreč dotično pevsko molitev, ako bi se orglalo, predpevec poluglasno pač recitirati smé, a izpustiti se nikakor ne smé.

Še važnejše je za vodje cerkv. petja vprašanje, bi se li namesto teksta, kakor ga *misale* predpisuje, smel izbrati kak drugi tekst; važnejše namreč gledé sedanjih okoliščin na koru, kajti prav za prav je vprašanje po prej navedenem dekretu že rešeno, ker nij nič ložjega in priprostejšega, kakor to, da se tekst poluglasno recituje in zraven še kaka kadenca zaigra.

Papež Aleksander VII. je l. 1657. vsem škofom in župnikom ostro prepovedal dovoliti, da bi se med mašo kak tekst pel, ki ga ne zaukazuje brevir ali rimski *misale* za vsaki praznik**); k večemu bi se smel vzeti iz sv. pisma sploh ali iz pisem cerkvenih očakov. Bržkone pa poslednjega rimski prestol zopet ne dovoljuje, ker je l. 1854. za škofijo N. določil, da se besede celoma ali iz rimskega *misala* vzemó, ali pa iz dnevnega oficija.***) Vsled liturgičnih določil petje *graduala* nikdar izostati ne sme, in ostane tekst še liturgičen, ako se izbere iz dnevnega oficija dotičnega praznika. Le-to zadnje je posebnega pomena zato, ker bi ne mogli več rabiti skladeb tako zvanih „starih“ mojstrov, ki so tekst za svoje motéte večinoma iz brevirja jemali. Prav zato se pa tudi mnogim pravilno dozdeva, če se najpred koralni *graduale* (in *offertorium*) praznika poje ali recituje, koj potem pa kak drugi motet z drugim tekstom. Če se pa zopet po drugi strani na to delati mora, da se liturgija ljudstvom prileže in da se pevski teksti razumé, bi to razširjenje liturgične pravilnosti le slabo vplivati moglo.

Liturgija je rešila cerkveno glasbo, ona ji stoprav daje višjo svetost. „Liturgična pravilnost“ bi morala biti z velikim črkami zapisana nad vsakim cerkvenim pevališčem. Če se pred altarjem obhaja Gospodov praznik, na koru pa praznik Matere božje, pred altarjem „belo“, na koru „rudeče“, če tam vlada duh

*) List in evangellije pri sv. maši se tù razumita.

**) Gl. Manuale decr. str. 181.

***) Ibid. str. 182.

pokore, tukaj pa alleluja: profanuje to cerkveno glasbo, katera mora propasti do gole zunanosti ter postati svetohlinska neslanost. Ne da bi v sveti drami našega odrešenja imela odlično nalogo, marveč propade do služkinje nedoločne in meglene pobožnosti. Da, liturgija je rešiteljica cerkvene glasbe; ona daje zakone cerkveni glasbi ter jo spravlja v red. In kaj more na pevsko osebo bolj strupeno vplivati, kot slepa samovolja in tavanje po temi? Nič ne povzdigne človeka tako, nič mu ne sladi njegovega dela toliko, kot stalni, razumljivi red. Po liturgiji dobivajo cerkv. zbori določeno, od duha sv. cerkve jim dano nalogo; liturgija jim pové, kaj je njihov smoter, in vsled tega je njihovo delovanje blagonosnejše, kakor ko bi tje v en dan brez glave svojo sveto službo opravljali. Pevska šola pa, katera je pri liturgiji v službi, pride do veliko bolj vzvišenega cilja, kakor ona, ki jo vodi le samovolja brez vse zavednosti. Toda tudi vodja pevskega zbora se lože giblje pod varstvom liturgije, ker je oproščen trme pevskega osebja, in ga lahko zavrne z besedami: Liturgija zahteva to pa to. Liturgija je sol pevskim šolam.

Morda pa vprašaj: Je-li mogoče, liturgijo na koru izvrševati t. j. vse tekste gradualov (in ofertorijev), kakor so predpisani, bodi si koralno ali harmonično peti? — Na to odgovorimo z odločnim „da“, ker nas skušnja uči. Pevska šola, katera neprenehoma in premišljeno dela, doseže že z nedeljskimi pevskega vajami v desetih letih toliko, da bi skoro ne verjel. S tem, da za maše *de communi* že kakih 20 gradualov in tudi toliko ofertorijev zadostuje ter da so na nedelje (razen adventnih in postnih) prazniki svetnikov nastavljeni, se je število pesni na primeroma prav majhno število skrčilo. — Ene želje pač gg. skladatelji nam ne bodo v zlo šteli, namreč, naj bi pri gradualih svojo fantazijo brzdali in ne po nepotrebnem časa tratili; pri ofertorijih meje niso toliko ozke, ker za ta del sv. maše tudi mašnik več časa potrebuje.

Zdaj le še nekoliko o pomenu *graduala* in o njegovi organski zvezi z drugimi delisv. maše. Da bode nam oboje jasno, pomislimo, kaj da se nahaja pred *gradualom* in kaj da mu sledi, t. j. list (*epistola*) in evangelije. Začetkom so se pred evangelijem brali deli iz sv. pisma stare zaveze, in cerkev jim je dajala posebno važnost; pozneje pa je privzela še apostolske liste. Če je v naši liturgiji često odlomek iz nove zaveze, izvira to od tod, ker so se berila pred evangelijem skrajšala na eno, in je tako „nova zaveza“ premagala.*) *Epistola* je bila sprvega iz stare zaveze; cerkev je hotela, da so proroki govorili in prerokovali ter se tako evangeliju nasproti postavili. Kar so ti preroško v daljavi gledali, to se nam v evangeliju kot resnica pred oči postavi; kajti v evangeliju nastopi Gospod sam pred nas kot učenik in čudodelnik. *Epistola* stoji nižje, evangelije višje — svitla podoba Odrešenika samega. Kaj je torej bolj naravno, kakor to, da se cerkvena srenja med oba vstopi, da proroke sprejme in je h Gospodu pripelje, da se nad spoznanjem obeh raduje in obema eno slavnostno pesen prepeva? Če Klemen Aleksandrijski**) pravi: „Deklice prepevajo, angeli preslavljajo, proroki govoré . . . o v resnici svete skrivnosti!“ ali če sirski cerkveni očak Rabulas***) opominja: „Mi

*) Bichel. Messe u. Pascha, str. 92.

**) Clemens. Cohort. c. 12.

***) Rabulas. Himni na ranjke, III. † Origenes, homilija k Jeremiju 14, 14.

verniki hočemo vsi s preroki veselo prepevati in spoznati: glej On (Krist) čudeže dela“, kaj je lože kakor pri teh izrekih kar na petje *graduala* misliti in z Origenom moliti: „Daj nam delež s preroki, daj nam z apostoli delež svojega Maziljenca, da bomo tudi mi spoznani s tvojim Kristom“. Naj že v epistoli proroki prerokujejo ali apostoli podučujejo, kako bi bilo drugač mogoče, kakor da se verna srenja navdušeni ž njimi zedini ter obročena sè sv. vero pred Boga stopi, želeč v evangeliju sprejeti veselo novico iz nebes!

Mnogokrat ima *graduale* kak stavek iz prejšnje epistole in je z drugim svojim delom zvezana z naslednjim evangelijem. To se takrat rado nahaja, kadar je *graduale* z listom vred iz nove zaveze vzet; in iz tega se jasno vidi namen sv. cerkve, v *gradualu* postaviti nekako vez med listom in evangelijem. Ker sta pa list in evangelije v službi cerkvenega leta ter izbrana z ozirom na dotični praznik, je tudi *graduale* prazniška pesen, in to je njegov drugi pomen. Kakor zahteva cerkvena doba ali praznik, se tudi zdaj duh pokore, hrepenenja in upanja, veselja in hvaležnosti, v *gradualu* izraža. *Graduali* so podobni zbirki nalog za pridige, kakor jih nam list in evangelije podajata. Ko je cerkev *graduale* sostavljala, izbrala je one reke iz psalmov in beril, po katerih je vernike najboljše na slovesnost praznika opomniti in zvezo med listom in evangelijem izraziti hotela.

Graduale je toraj imenitna pesen polna življenja, ki (že brez cerkvene zapovedi) zasluži, da jo pevski zbor vestno poje pa tudi pri sv. maši navzoče ljudstvo dobro razumi.

(Dalje prih.)

Spremenljive pevske molitve pri sv. maši

ob nedeljah in zapovedanih praznikih l. 1886. (po direktoriji ljubljanske škofije).
(Dalje.)

5. septembra. *Dom. XII. p. Pent.* Osmina praznika sv. angelov varuhov (*Dies oct. Ss. Angelorum Cust.*) dup.

Vse, kakor v praznik dné 29. avg.; gl. „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 67.

8. septembra. Rojstvo B. D. Marije (*Nativitatis B. M. V.*), dup. 2. cl. *cum Oct.*
Glej „Cerkv. Gl. 1884. l., str. 73.

12. septembra. *Dom. XIII. p. Pent.* Sv. Ime Marijino (*S. Nominis Mariae*), dup. 2. cl.

Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 73.

19. septembra. *Dom. XIV. p. Pent.* Sedem žalosti B. D. M. (*Septem Dolorum B. M. V.*), dup. maj.

Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 74.

26. septembra. *Dom. XV. p. Pent.* Sv. Gerard, škof in muč. (*S. Gerardi Ep. M.*), dup.

Missa „Statuit“; glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 11.

3. oktobra. *Dom. XVI. p. Pent.* Sv. rožni venec B. D. M. (*Ss. Rosarii. B. M. V.*), dup. maj.

Glej „Cerkv. Gl.“ 1884. l., str. 80.

(Dalje prih.)

Iz mojega dnevnika.

J. Lavtižar.

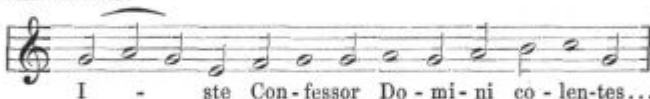
Regensburg, 23. nov. 1885. — Tu sem toraj v sredi Nemčije nepoznan tujec s slovenske zemlje. Poprašujejo me, kje da je moja domovina, a na odgovor jim je naša Kranjska španjska dežela. Kaj me je pripeljalo le-sim? Menim da najboljši namen. Pred altarjem Marijinim v karmelitski cerkvi našlo je mnogo tolažbe potrto srce.

24. nov. — Ob devetih dopoldne se je pričel poduk v cerkveno-glasbeni šoli. Vodja Haberl nam prebere dotične postave, katere potrdi in sprejme vsaki s svojim podpisom. Dr. Jakob razlaga zgodovino in estetiko cerkvene glasbe; Haberl zgodovino koral in branje partitur, stolni kapelnik Rauscher liturgijo in za neveščake latinski jezik, Hanisch praktično harmonijo, Renner navod za pevski poduk, inšpektor Haller kontrapunkt. Treba se bode mnogo truditi. *Euntes ibant et flebant mittentes semina sua* . . .

26. nov. — Zjutraj ob šestih *Requiem* v cerkvi oo. karmelitanov. Peli so možki, večji-del basisti. Vsled tega, kakor tudi zaradi intonacije, prenizki glasovi. Tu se spomnim vvida v *Graduale Romanum*, kjer se nahaja naslednji poduk koralistom: *Numquam cantus nimis basse incipitur, quod est ululare; nec nimis alte quod est clamare; sed mediate quod est cantare*. (Nikoli naj se ne pričinja petje prenizko, to bi bilo tulenje; ne preveč visoko, kar bi bilo kričanje; temuč srednje: to je petje.)

29. nov. — Danes je prva adventna nedelja, zato so utihnile orgle po cerkvah. V stolnici so peli čveteroglasno Palestrinovo mašo *Iste Confessor*. Vodilo (motivum) tej skladbi je dotični himnus:

Modus
8.

Ta maša se prištevata najbolj dovršenim umotvorom Palestrinovim, zato nam jo je g. Haller natanko razložil in po njenih najmanjših delih razjasnil. Posebno veličasten je *Sanctus*, kjer se *Hosanna* kaj lepo iz zbora razlega. *Benedictus* je zložen za alt in dva basa. Sicer pa „starih“ sedaj še ne morem ceniti po vrednosti, ker jih premalo razumim.

30. nov. — Poklonil se milostljivemu škofu Ignaciju Senneestrey, ki vladikuje vže od leta 1858. Sprejme me prijazno ter mi podeli pri odhodu blagoslov.

2. dec. — Branje C-ključa na različnih vrstah za sopran, mezzosopran, alt in tenor pa baritonski F-ključ dela mnogo preglavice. Sedaj se vadimo igranja dvoglasnih stavkov ter njihovega ednajsternega transponovanja. Za te vaje rabimo knjigo „Angelo Bertalotti's fünffig zveiftimmige Solfeggien“. (Solfeggio pomeni pevske vaje brez besedi, p. na samoglasnik a ali na Guidonove zloge.)

4. dec. — Mednarodno zborovanje za določitev jednotnega glasbenega tona se je vršilo pretečene dni na Dunaji. Tu se je sklenilo, naj bode mednarodni normalni vzorni vglasovalni ton tisti a, čegar visočina se naznanja z 870 prostimi tresleji v sekundi. Naj se napravijo vilice iz vlitiga jekla, da bodo dale pri toploti 15° Celsius vzorni ton.

6. dec. — Druga adventna nedelja. Ob devetih božja služba v „stari kapeli“, kjer je pevovodja g. Haller. Peli so vse koralno, s pravim naglasom, s piano na konci odstavkov, z menjevanjem možkih in deških glasov. Ta koral mi je zelo dopadel.

8. dec. — V stolnici je pontifikoval milostni škof gosp. Ignacij. Pela se je peteroglasna maša *Qual dona* zložil Orlandus Lassus (rojen 1520 na Nizozemskem, umrl kot dvorni kapelnik v Monakovem leta 1594.) Posebno lep in živahen je Amen pri glorijski. *Credo* se je pel 8 minut. Vsa asistenca (kanoniki in bogoslovci) se odkrivajo, kadar pridejo pevci do kakega liturgičnega dejanja (*inclinatio capitis*).

11. dec. — Napis nad notranjimi vrati v samostanu bošonogih karmelitanov: *Solitudo immensa Dei dona non capit, nisi cor vacuum et solitarium*. Da, ako je srce popolnoma prazno, tedaj kraljuje v njem mir, kakoršnega mu svet ne more dati.

12. — Popoldne smo bili pri skušnji stolnega pevskega zbora v stolni prebendi. Pelo je kakih 40 pevcev, med temi 22 dečkov in 7 bogoslovcev. Vadili so se Leon Has-

lerjeve maše *Dixit Maria* in responzorij za sveti večer, katere je zložil Ig. Mitterer. Veselje je gledati in poslušati male fantiče, kako so vajeni v taktu, kako berejo g- in c-ključ, kako zanesljivi so v glasovih in kako olikani v dinamiki. Stanovanje in hrano imajo vsi v prebéndi pod nadzorstvom stolnega kapelnika. Pri dirigovanju je dobro vsako točko nekoliko pred petjem analizovati. Pevcem se omeni tempo, naraščaj glasu, pravilno izgovarjanje samoglasnikov itd.

20. dec. — Ob devetih pri božji službi v cerkvi sv. Emerana. Duhovnik je lepo in umevno pel sveto mašo. Cerkveno petjo je tukaj, kar se tiče izolike, prav dobro; v liturgičnem obziru se opazi pa marsikaj pomanjkljivega. Melodija pri gradualu

ki se ponavlja v posnemanji, se mi zdi s tim *ritmusom* trivialna. Pri *Credo* se lepo poda krepka in homofonina pednaša: *Deum de Deo — Lumen de Lumine — Deum verum de Deo vero*, ki izrazuje z neko določnostjo trdno vero v Sina, pravega Boga.

25. dec. — Sveti božični praznik. O polnoči je imel mašo stolni prošt Dandl. Stolnica je bila po vseh prostorih razsvitljena z lučicami. Peli so *Missa sexti toni* zložil Giovanni Croce (rojen 1560, umrl 1609 kot kapelnik pri sv. Marku v Benetkah). Lep je bil zlasti Marencijev motet po ofertoriji, v katerem imajo glasovi melodijo slovesne glorie in pristavek *noč* kot klic pastirjev v jutrovi deželi. Ta skladba se nahaja vže mnogo let samo v rokopisu; stolni kor jo hrani kot posebno drago zapuščino, katero je prinesel Proske iz neke knjižnice v Rimu. Pri škofovi maši ob devetih *Missa Papae Marcelli*. Vsaj *Et vitam venturi saeculi Amen* bi bil privoščil slišati našim Cecilijancem.

31. dec. — Zadnji dan leta. Popoldne je bila pridiga v dominikanski cerkvi. Govoril je dr. Rittler prav navdušeno dokazuje zoper nevernike sedanjih časov neumerjčnost duše. Potem se je pel Moosmaier-jev *Te Deum* s spremljevanjem trobent. Žalibog da so se besede premalo razumele.

3. jan. 1887. — Kadar slišim pri karmelitanih peti *Tantum ergo* koralno, tedaj sem vselej ginjen. Mnogokrat grem samo zato v cerkev. Prvič poje zlasti mlado ljudstvo (dečki in dekleta) po cerkvi, drugič je pa tudi koralna melodija silno lepa. Tiskana ali igrana se zdi skoraj dolgočasna, toda ako dobi življenje po človeškem glasu, mora vsakega povzdigniti.

6. jan. — V stolnici Palestrinova peteroglasna maša *O admirabile commercium*. Bil sem za velikim altarjem, kjer so orgle in pevski zbor, da se nekoliko seznanim z dirigovanjem. Po odpetem evangeliju je oznanjal kanonik-arkidiakon v latinskem jeziku in v koralni melodiji, kdaj se bodo obhajali to leto premični prazniki. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Novomesta. — Mesta so središča omike in duševnega življenja, iz njih ven se razširja dober duh v vso okolico. Enako moram o cerkveni glasbi našega mesta soditi. Vže 12. leto se nagiba svojemu koncu, odkar je samostanske orgle v svoje mojsterske roke vzel g. P. Hugolin Sattner, do sedaj skoraj edini reformator cerkvene glasbe na Dolenjskem. Mnogo je imel zaprek, ovir; prerokoval se je pogin njegovemu početju — a on je korakal naprej, deloval neumorno, pričeni skoraj iz nič, dospel je sedaj skoraj do cilja. Slišali smo pretečeno šolsko leto s frančiškanskega kora petje, ki bi bilo ponos vsaki katadralski, petje kakoršnega nima na Kranjskem nijedna cerkev. Iz več nego 40 mladih, izvrstno izvežbanih grl donela je slava božja proti nebu. To je bilo majhino zadostilo in plačilo reformatorju samemu za obilni trud.

Iz samostanske cerkve počel se je dober duh razširjati in prišel najprvo do kaptelske, farne cerkve. Trebalo je pa dolgo, in le velikemu trudu za Božjo čast prevnetega

mil. g. prošta P. Urha se je posrečilo iz hiše božje prognati teatraličen vrisč in šum. Res čudno se je nam zdelo od početka, ko smo pri pontifikalnih mašah mesto trobent, pavk in obligatnih tušov zaslišali le mogočno doneči glas orgel po prostorni cerkvi in petje brez instrumentov. Uho naše bilo se je že tako razvadilo, da si velikih maš brez groznega ropotanja niti misliti nismo mogli, — a vendar je dober okus zmagal in nihče si prejšnjega več nazaj ne želi.

V 4 letih povzdignilo se je petje v kapiteljski cerkvi vsaj pri slovesnih mašah vsaj za naše razmere skoraj najvišjo stopinjo; kar čudil sem se, ko sem slišal ob priliki zadnje nove maše, ali cesarjevega rojstnega dne to prekrasno petje. Kako je bilo še pred nekoliko leti vedno 18. avgusta! Vse je vrelo v kapitelj, da bi videlo parado, in grozni ropot na koru poslušalo. Kako smo vendar včasih hrbet pridno altarju obračali, če je ta ali ona grozno našopirjena pevka vpila, da je šlo skozi ušesa in mozeg; saj je dobro vedela, kdo jo posluša in ima dopadajenje nad njenim „nebeškim“ glasom! Boga častiti pa ni mislila ne ona, ne poslušalci. Vsa čast in slava mil. g. proštu, ki zato skrbi, da je tudi o tej priliki kor Bogu posvečen, da se z njega Božja a ne primadonina čast in slava razlega.

Res, da še tudi tu ni vse popolno, toda reforma je prodrla, malenkosti se še s časom popravijo. Bog daj, da bi kapiteljski kor postal kmalu vzor vsem drugim, in se od tu dobri duh po vsej okolici kmalu razširil.

L. P.

Rudnik, 19. avg. 1886. — (Izv. dopis.) — Priobčitev cenih številčnih partitur. Priloge. Cerkveno-glasbena zgodovina. — Izkušnja uči, da mnogobrojnejšim cerkvenim zborom večkrat primanjkuje potrebnih izvodov za petje iz not, ker po navadi si kupi ali naroči pevovodja ali cerkev le po 1 k večemu 2, malokdaj po več izvodov in še ti obstajajo večkrat iz same partiture n. pr. različni muzikalni listi. Večkrat bi se radi naučili in peli to ali ono kompozicijo, izšlo morda še le v zadnjem listu, a časa za prepisovanje posameznih glasov nij, tudi volje ne vselej, in to za obilniši zbor po dva- ali trikrat vsak; vsled tega mora se kompozicija (ki pa tudi za učenje rada prekasno dojde), za to leto ali priliko opustiti. In ker je prepisovanje težavno in zamudno, naročevanje 4-, 6-, 8- ali še večkratnih izvodov pa predrago za pevovodja in za cerkev, vtegne tudi ta okoliščina biti nekaka zavira, da se bolj živahno ne gojuje in ne izvršuje pravilno cerkveno petje.

Kako koristna, kako potrebna, bi bila pač prav cena priobčitev cerkvenih muzikalij, zlasti partitur, ker iz njih pevci gotovo najbolj zanesljivo pojejo, kadar se nanje navedejo, kar ni ravno toliko težava! V ta namen prav dobro služi Dr. Tratterjeva izdava cerkvenih muzikalij po številčni metodi v partituri, pri kateri obsega en izvod (2 lista v 8°) po navadi celo mašo ali drugih kompozicij v obsegu, ki bi jih v notah komaj 4 listi donesli, in tak izvod stane le 9 kr.; za obilen kor n. pr. z 20 pevci bi se kupilo 10 izvodov (ker dva zložno vkup gledata), in stala bi toraj maša le 90 kr. za ves zbor, ko sicer že 1 izvod v notah stane po navadi brez glasov blizo 1 gl., z glasovi blizo 1. 50 — 2 gl., v 10erih izvodih toraj le glasovi (n. pr. po 20 kr.) že stanejo 2 gl.; a pri tem se še tudi ne morejo izbirati nekateri glasovi v večem, drugi v manjšem številu, temuč se morajo vsi enako vzeti, akoravno se za dotični zbor ne potrebujejo. Vrh tega pa še posamezni glasovi ne dajo pevcu toliko zanesljivosti pri polifoninem petju, kakor patitura. Lepo zbirko vsakovrstnih cerkvenih muzikalij je že priobčil Dr. Tratter (beneficijat v Meranu na Tirolskem), mnogi jih rabijo in nekatere štev. so že celo razprodane. Zapisnik naj bi priobčil „Cerkv. Gl.“; če drago, ga jaz naznamim. (Prosimo Vr.) Tratterjeva zbirka, bilo bi pač želeti, da bi se tudi pri nas enaka izdava priobčevala. V ta namen je moj nasvet:

Vredništvo muzikalnih prilog „Cerkv. Gl.“ naj bi blagovolilo od časa do časa (recimo vsak drugi mesec) izdavat tako prilogo s številčnimi partiturami v obliki sedanje priloge in sicer v številu, za kolikor bi se kdo oglasil proti primerni doplati (kakih 5—8 kr. od izvoda). Priobčevale pa naj bi se le že v notah tiskane skladbe, da jih orglavec tudi lahko vbira, ker iz številčine partiture po navadi tega nismo vajeni. Ako bi vredništvo ne vtegnilo, bi jih tudi jaz ali kdo drugi zmožni za natis pripravil. — Pevci se na številke peti kaj hitro navadijo, vsaj 2krat, če ne še hitrejša kakor na note; to mi lastna

izkušnja potrjuje. Nam se seveda težje zdi, ker smo na note vajeni; pa ko bi se bili na številke le pol toliko časa vadili, kakor na note, bi nam ravno tako gladko šlo. Naj se poslužujejo gg. pevovodje že večkrat navedenih sredstev za poduk v petji po številkah (moj „Navod“ in „Stahlovo Singschule I.“, ki se odslé dobivajo tudi v katoliški bukvarni) le nekoliko časa pri svojih pevcih in kmalu bodo resnico tega sami izkusili.

Prosim toraj slavno vredništvo naj o tem svoje menenje izjavi, oziroma poziv objavi.*)

Opomniti se tudi usojam, da marsikaterikrat je v prilogah preveč praznega prostora komaj po 3 vrste na eni strani, ko bi vsaj po 4, če ne celo po 5 vrst lahko bilo in bi se vsaj še kaka kratka kompozacija pridejala. Pa brez zamere!

Morda bo marsikateremu vstreženo, če slavno vredništvo naznani kako dobro (ne predrago, pa popolno, kratko in jedrnatno knjigo o zgodovini cerkvene glasbe, n. pr. ono, z katere se orglarskim učencem prodava. (Priporočen bodi „Abriss der Musikgeschichte“ v Bernhard Kothe, Leipzig, Leuckart, ki stane le 1 m. 50 pf. Vr.) Gr. Jakelj.

Razne reči.

— Sedmi občni zbor „Cecilijinega društva v Ljubljani“ boče četrtek, dne 14. oktobra t. l. Natančneji spored zborovanja priobčimo prihodnjič.

— Šolsko leto 1886/87 se prične v orglarski šoli „Cec. društva v Ljubljani“ dne 16. sept. Učenci naj se zberó v šolski sobi (Stari trg št. 13) ob 10 uri zjutraj. Oni, ki hočejo na novo vstopiti, naj prinesó seboj g. župnikovo spričevalo o lepem obnašanju, a tudi vsaj toliko vednosti, kolikor je mogoče si je pridobiti v ljudski šoli, dober posluš in glas, znanje not in blago voljo.

— Dne 27. avg. bil je v goriškem centralnem semenišči 3. občni zbor „Cec. društva za goriško nadškofijo“. Upamo, da boče nam mogoče o tem zborovanju v prihodnji številki kaj več povedati.

— † Dr. Fr. Liszt je dne 31. julija v Bayreuth-u na Bavarskem umrl. Rojen dne 22. okt. 1811. v Raiding-u na Ogerskem, je že 10 let stari nenavadno glasbeno-nadarjeni deček očitno se sijajnim vspehom koncertoval, v kratkem pa virtuozi na glasoviru postal in slovel po vsem svetu. L. 1848.—1859. bil je dvorni kapelnik v Weimar-u, potem preselil se v Rim in l. 1865. ondi prejel nižje duhovske rede; a mašnikom ni bil posvečen. Kot skladatelj je zložil več stvari za glasovir in za orkester (Hunska vojska, Faust, Tasso i. dr.), oratorija Kristus in sv. Elizabeta in znano „Graner Messe“; tudi kot dirigent in glasbeni pisatelj slovi. Njegova tesna zveza z R. Wagner-jem je znana; sredi pevskih iger ga je v Bayreuth-u pljučna bolezen v malo dneh pograbila. R. I. P.

— Iz Padove je vredništvu „Fl. Bl.“ pismo došlo, v katerem se predlaga, naj bi se o priliki zlate maše Nj. Sv. Leona XIII. (31. dec. 1887.) v Rim sklical mednarodni občni zbor cecilijancev celega sveta. Dr. Witt méni, da bi se to lahko zgodilo, ako bi predsednik italijanskega cec. društva Mons. Pasquali vabila razposlal in načrt za zborovanje postavil.

*) Ker vrednika prilog zdaj ravno nij v Ljubljani, o tej stvari danes ne moremo ničesar izjaviti niti objaviti; isto velja v naslednji opombi gledé „praznega prostora“, kateremu je baje kriva prepričla podpora gg. skladateljev. Na delo toraj! Vred. lista.

Oglasnik.

Slovesna latinska sv. Maša v čast presv. Trojici. Zložil in svojemu učniku blagorodnemu gospodu Antonu Foersterju, stolnemu kapelniku i. t. d. v srčni hvaležnosti poklonil Ign. Hladnik, organist v Stari Loki. Op. 5. Prodaja katoliška bukvarna. Cena 50 kr. (Posameznih glasov nij.) V tem svojem petem večjem delu, morebiti najboljšem dozdej izdanih, kaže mladi skladatelj vže večjo spretnost v ovladanji glasbene oblike in hvale vredno treznost v modulovanju takó, da se cela maša prijetno giblje v krogu 4., 3., 2- in 1-enoglasnih stavkov, v cerkvenem duhu zloženih. Izmed nekaterih malih pregreškov so neumestni kvartsektakordi na težki dobi v 4. taktu pri „Kyrie“ v 3. taktu pri „Gloria“, v 4. taktu pred „Et incarnatus est“, v 7. taktu strani 7., v katerih naj se povsodi dá basu temeljni ton ali „tonika“.

Pridana je listu 9. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezdá. — Odgovorni vrednik glasb. priloge Anton Foerster. Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milie.